

ТРАНСФОРМАЦІЇ ГУМАНІСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В КУЛЬТУРІ ПОСТМОДЕРНУ

Образотворче мистецтво, як спосіб духовного освоєння світу, вже з часів свого виникнення виконувало чисельні гуманістичні функції. У кінцевому підсумку, гуманістичний потенціал образотворчого мистецтва визначається тим, що воно, в особливій художній формі, формує і розвиває естетичне світовідчуття і світовідношення людини, які є фундаментальними складовими її буття і належать до характеристик, що визначають саму його специфіку. Образотворче мистецтво, специфічними для кожної культурно-історичної епохи засобами наочно виражає та втілює в собі особливий образ світу і образ людини з характерним для неї світовідчуттям. Тут ми цілком поділяємо позицію П. Бурдьйо, який доводить, що досвід твору мистецтва як об'єкта, безпосередньо наділеного смислом і цінністю, є результат узгодження двох моментів того самого історичного інституту: культурного габитусу і художнього поля [1, 17–29].

У культурі постмодерну реальна практика образотворчого мистецтва виступає свідченням принципово нової ситуації не тільки в художньому житті, а і в соціокультурному бутті людини у цілому. У ситуації постмодерну найважливішою характеристикою існування людини стає відсутність наперед заданих загальноприйнятих норм, зразків, парадигм в усіх сферах духовного життя. Культурне буття людини стає децентричним і, відтак, плюралістичним. Принципово плюралістичним стає і образ людини, що відтворюється засобами мистецтва, зокрема і образотворчого. Одночасно, в образотворчому мистецтві підсилюються тенденції дегуманізації, які були виявлені ще Х. Ортегою Гассетом, і утвердження естетики «без-образного» - і як довільної «гри» різноманітними абстрактними формами і символами, і як естетички потворного замість естетики

прекрасного і піднесеного. Остання тенденція, по-суті виражає бачення сучасної людини повсякденного реального життя як театру абсурду, апокаліптичного карнавалу. Тому використання в мистецтві підкреслено ігрового стилю, може бути інтерпретовано як намагання акцентувати на ненормальності, несправжності, протиприродності панівного в реальності способу життя.

Таким чином, у ситуації постмодерну в культурі виникають нові, своєрідні умови для самоактуалізації, самовираження і самореалізації людини засобами художньої творчості. Причому, ці умови є амбівалентними стосовно реалізації гуманістичного потенціалу образотворчого мистецтва і самого його змістового наповнення. З одного боку, сучасний художник, на що звертає увагу В. Бичков, повинен дослухатися не до голосу «зовнішньої необхідності», яким керувалися класичні художники, включаючи багатьох видатних авангардистів, а до головних інтенцій та ігрових ходів арт-поля, у яке він бажає включитися [2,68]. До того ж, для успішності такого включення не останню роль відіграє орієнтація на комерційний успіх. З іншого боку, деякі відкриття в області художньої творчості, виявили додатковий гуманістичний потенціал мистецтва, розширення його видової, жанрової, стильової розмаїтості. Відмова сучасного мистецтва від намагань відтворити цілісний, «монадний» образ людини відкриває і для художника-творця, і для рецепієнта більш широкі, ніж раніше, можливості для власного самоусвідомлення і саморозвитку. Така відмова від статичного і непорушного образу людини в мистецтві цілком корелює із висновком багатьох теоретиків постмодерна: багатомірність людських проявів повинна розглядатися не тільки як історична мінливість і плинність людських уявлень і самооцінок; багатомірність є сутністю людського. Образ сучасної людини, можливий саме як тлумачення неповторності й багатомірності людського. Цей висновок спонукає і до переосмислення самої сутності гуманізму. Оскільки образ людини, що склався в епоху модерну, не відповідає соціокультурним реаліям сучасності, то

необхідним стає вироблення «нового гуманізму» і теоретичні пошуки у цьому напрямі ідуть.

Література

1. Бурдьє П. Исторический генезис чистой эстетики/Пьер Бурдьє// Новое литературное обозрение. – 2003. – № 60. – с. 17 – 29.
2. Бычков В. Феномен неклассического эстетического сознания // Вопросы философии. 2003. № 10 – с. 61 – 72.

Гуманізм. Трансгуманізм. Постгуманізм : матеріали доповідей та виступів Міжнародної науково-теоретичної конференції, м. Суми, 19-20 квітня 2013 р. / Ред.кол.: Є.О. Лебідь, А.Є. Лебідь. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 34-36.